РЕЦЕНЗІЯ
докторки юридичних наук, професорки
Мацелюх Іванни Андріївни
на дисертаційне дослідження Махно Аліни Анатоліївни
на тему «Реалізація, охорона та захист політичних прав публічних службовців в Україні», подане на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми. Функціонування інституту політичних прав публічних службовців зазнає суттєвої трансформації у контексті викликів, з якими стикається Українська держава в умовах сьогодення. По-перше євроінтеграційні процеси зумовлюють потребу узгодити чинне законодавство України у сфері публічної служби та практику його застосування з європейськими стандартами. Особливості реалізації окремих політичних прав, зокрема і в контексті інституту публічної служби, окреслено у низці міжнародних актів, а також висвітлено у практиці Європейського суду з прав людини та Суду ЄС. Євроінтеграційний вектор розвитку передбачає врахування цих стандартів та їх імплементацію в національне законодавство. Гармонізація української нормативно-правової бази з європейськими актами є важливим етапом на шляху до європеїзації вітчизняної правової системи.

По-друге, запровадження правового режиму воєнного стану та необхідність забезпечення національної безпеки держави у зв'язку із збройною агресією російської федерації проти України обумовлюють важливість запровадження певних обмежень, які стосуються здійснення публічними службовцями їх політичних прав. Під час здійснення службових функцій представники органів публічної влади діють від імені держави, а тому на законодавчому рівні та у правозастосуванні має бути вжито заходи, які б забезпечили превенцію завдання шкоди національним інтересами у процесі здійснення політичних прав суб'єктами владних повноважень.

Ці обставини зумовлюють важливість перегляду чинної практики правового регулювання інституту політичних прав публічних службовців в Україні та напрацювання оновленої концепції їх реалізації, охорони та захисту, що підтверджує актуальність дисертаційної роботи.

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Вх. № 365 «12»
«5» 06 2026 р.

З огляду на вищезазначене, можна констатувати, що тема дисертаційного дослідження, обрана Махно Аліною Анатоліївною, є актуальною, комплексною та оригінальною, а також має суттєве теоретичне та практичне значення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих в дисертації. Представлені у дисертаційному дослідженні наукові положення, висновки та рекомендації є аргументованими та належним чином обґрунтованими. Під час виконання роботи дисертантка продемонструвала високий рівень здатності до критичного аналізу, теоретичного узагальнення та системного погляду на досліджувану проблематику.

У дисертаційному дослідженні Махно Аліна Анатоліївна використала широкий спектр як загальнонаукових (зокрема, методи порівняння, системного аналізу та моделювання), так і спеціально-юридичних методів (логіко-семантичний, структурно-логічний аналіз, історико-правовий метод), завдяки чому авторка застосувала комплексний підхід до аналізу механізму реалізації, охорони та захисту політичних прав публічних службовців. Ґрунтовне опрацювання наукових джерел, нормативно-правової та емпіричної бази дозволило дисертантці дійти аргументованих висновків та запропонувати релевантні підходи до оптимізації чинного правового регулювання.

Дисертантка продемонструвала здатність до критичного аналізу наукових джерел, формулювання на підставі цього самостійних висновків та авторського підходу до вирішення окреслених у дослідження теоретичних і практичних проблем. Матеріал викладено науковим стилем, чітко, послідовно, логічно та структуровано, з опорою на принципи наукової обґрунтованості.

Дисертаційне дослідження підтверджує високий рівень наукової підготовки здобувачки та її фаховість у проблематиці реалізації, охорони та захисту політичних прав публічних службовців в Україні.

Достовірність та наукова новизна положень, висновків і рекомендацій. Дисертаційне дослідження Махно А. А. є одним із перших комплексних досліджень щодо правового регулювання реалізації, охорони та

захисту політичних прав публічних службовців в Україні, яке ґрунтується на аналізі чинного законодавства, практики його застосування, міжнародного досвіду та судової практики. У результаті проведеного дослідження авторка не лише окреслила теоретичні та практичні проблеми, що супроводжують функціонування інституту політичних прав публічних службовців, але й запропонувала пропозиції для вдосконалення правового регулювання досліджуваної сфери.

Дисертантка коректно визначила об'єкт і предмет дослідження, а також мету дослідження, яка корелюється із поставленими завданнями. Структура дисертації відзначається чіткістю та логічністю побудови, що сприяє послідовному викладу матеріалу.

Основні положення та результати дисертації відображені у 16 наукових публікаціях, зокрема у семи статтях, опублікованих у вітчизняних фахових виданнях, та дев'яти тезах доповідей, які були представлені на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях.

Робота є самостійним авторським дослідженням, у якому відсутні будь-які ознаки академічної недоброчесності, що підтверджується висновком науковотехнічної експертизи дисертаційної роботи Махно Аліни Анатоліївни.

У першому розділі дисертаційної роботи авторка здійснює аналіз підходів до виокремлення складових системи публічної служби в Україні, розкриває поняття та сутність політичних прав, а також особливості здійснення політичних прав у контексті інституту публічної служби. На підставі ґрунтовного аналізу наукових джерел та законодавства здобувачка пропонує авторський підхід до виокремлення елементів системи політичних прав публічних службовців. Крім того, дисертантка формулює авторські визначення понять «реалізація політичних прав публічних службовців», «охорона політичних прав публічних службовців» та «захист політичних прав публічних службовців».

Другий розділ дисертаційного дослідження присвячено аналізу механізму адміністративно-правового забезпечення реалізації, охорони та

захисту політичних прав публічних службовців в Україні. Махно А. А. детально аналізує положення міжнародно-правових актів та національного законодавства, які містять як загальне регулювання здійснення політичних прав, так і акцентують увагу на особливостях реалізації цих прав саме представниками публічної служби. На підставі проведеного дослідження дисертантка пропонує авторський підхід до класифікації цих актів. Авторка окреслює систему органів загальної та спеціальної компетенції, які наділені компетенцією у сфері охорони політичних прав публічних службовців.

Махно А. А. детально розглядає практику реалізації шести політичних прав публічних службовців: 1) права на доступ до публічної служби; 2) пасивного виборчого права; 3) права на участь в управлінні публічним справами; 4) права на свободу об'єднання; 5) права на свободу слова; 6) право на інформацію. У процесі аналізу дисертантка зосереджує особливу увагу на особливостях здійснення цих прав в умовах запровадження правового режиму воєнного стану та наголошує на недоліках правозастосування, які супроводжують реалізацію окремих з них.

Окрему увагу приділено обширному аналізу судової практики захисту політичних прав публічних службовців. Авторка відзначає дискусійність у підходах судів різних інстанцій до розгляду окремих категорій справ, наводить приклади актуальних правових позицій Верховного Суду, виокремлює недоліки правового регулювання, виявлені під час розгляду судових справ.

У третьому розділі здобувачка аналізує та класифікує юридичні дефекти правового регулювання політичних прав публічних службовців в Україні за трьома категоріями: 1) юридичні дефекти правових норм; 2) дефекти джерел права; 3) юридичні дефекти правовідносин. З метою оптимізації чинного правового регулювання у роботі проведено аналіз зарубіжного досвіду, практики ЄСПЛ та Суду ЄС щодо реалізації, охорони та захисту політичних прав публічних службовців. Привертає увагу поглиблене дослідження та авторська систематизація і класифікація практики ЄСПЛ у справах щодо захисту політичних прав публічних службовців. Насамкінець на основі

проведеного дослідження здобувачка формулює пропозиції, спрямовані на вдосконалення чинного законодавства України у сфері публічної служби.

Узагальнений виклад основного змісту та положень наукової новизни дисертаційного дослідження Махно Аліни Анатоліївни свідчить про ґрунтовний аналіз механізму реалізації, охорони та захисту політичних прав публічних службовців.

Зміст дисертації повністю розкриває тему дослідження та поставлені перед здобувачкою завдання. Робота є завершеною самостійною науковою працею. Результати дослідження демонструють високий рівень професійної підготовки дисертантки та її здатність до проведення фахового наукового аналізу проблематики адміністративного та службового права.

Оцінка змісту дисертації. Проведене дисертаційне дослідження характеризується високим теоретичним рівнем наукового аналізу, є комплексним, системним, самостійним, науково обґрунтованим та практично значимим. У роботі зосереджено увагу на концептуальному теоретичному осмисленні інституту реалізації, охорони та захисту політичних прав публічних службовців, аналізі механізму адміністративно-правового забезпечення цієї сфери та напрацюванні удосконалення українського законодавства у відповідності до міжнародних стандартів та практик. Результати дослідження мають важливе значення для розвитку науки адміністративного та службового права.

Дисертація відповідає встановленим вимогам до наукових досліджень на здобуття ступеня доктора філософії у галузі права. Оформлення роботи відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44. Враховуючи викладене, дисертаційне дослідження є завершеною науковою працею, що робить вагомий внесок у розвиток правової науки та практики.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Поряд з позитивною оцінкою результатів дослідження, яке має високий науковий та професійний рівень, окремі положення щодо реалізації, охорони та захисту політичних прав публічних службовців, представлені в дисертаційній роботі Махно Аліни Анатоліївни, мають дискусійний характер, а тому потребують додаткового обґрунтування під час публічного захисту , зокрема:

1. Розділ І дисертації присвячено теоретико-правовим аспектам реалізації, охорони та захисту політичних прав публічних службовців. Водночас у роботі варто було б більше уваги приділити правовій ретроспективі формування політичних прав публічних службовців, зокрема генезі політичних прав публічних службовців, розвитку відповідного понятійно-категоріального апарату.

2. У підрозділі 2.1 дисертації проаналізовано міжнародно-правові акти, де визначено особливості реалізації окремих політичних прав різними категоріями публічних службовців. У контексті європеїзації вітчизняного службового права варто було б поглиблено дослідити європейські Принципи державного управління Програми SIGMA (найперше принцип 9 щодо проведення добору на посади державної служби на «основі заслуг і рівних можливостей»).

3. У підрозділі 2.2 дисертації розглядається питання адміністративно-правового забезпечення реалізації права на доступ до публічної служби. Особлива увагу зосереджена на осмисленні проблеми встановлення кваліфікаційних вимог та процедурних аспектах проведення добору на посади державної служби. Однак авторка дещо узагальнено описує легальну процедуру добору на посади державної служби в умовах введення правового режиму воєнного стану. Також існує необхідність поглибленого аналізу законодавчих ініціатив у зазначеній сфері.

Вищенаведені зауваження мають дискусійний та рекомендаційний характер. Вони не впливають на теоретико-прикладну цінність дисертаційного дослідження і не можуть розглядатися як суттєві недоліки. Тому зазначені

зауваження і рекомендації не впливають на загальну позитивну оцінку роботи Махно А. А.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Дисертаційна робота Махно Аліни Анатоліївни на тему «Реалізація, охорона та захист політичних прав публічних службовців в Україні» є комплексним, актуальним, самостійним та завершеним науковим дослідженням, яке характеризується науковою новизною та обґрунтованістю одержаних результатів на основі ґрунтовного аналізу широкої джерельної бази.

Дисертантка продемонструвала глибокі теоретичні знання та практичну обізнаність у предметній сфері дослідження, засвідчила вміння оперувати доктринальними положеннями адміністративного та службового права, а також здатність до самостійного фахового наукового пошуку. Дисертація містить авторські висновки та пропозиції щодо вдосконалення теоретико-правових підходів до осмислення інституту реалізації, охорони та захисту політичних прав публічних службовців та оптимізації законодавчого регулювання і правозастосовної практики у цій сфері. Наукове дослідження вирізняється чіткістю викладення матеріалу, логічністю та послідовністю. Результати роботи повністю відповідають поставленій меті та узгоджуються з дослідницькими завданнями, що підтверджує високий рівень професійної підготовки дисертантки. Положення дисертації мають важливе значення для розвитку науки адміністративного та службового права.

Враховуючи зазначене, дисертація Махно Аліни Анатоліївни на тему «Реалізація, охорона та захист політичних прав публічних службовців в Україні» за своїм змістом, науковими результатами, рівнем новизни та іншими показниками відповідає спеціальності 081 «Право», а також вимогам, встановленим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, а також пп. 6,7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та

скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її авторка, - Махно Аліна Анатоліївна - заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

РЕЦЕНЗЕНТ:
докторка юридичних наук,
професорка, професорка кафедри
службового та медичного права
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка **Іванна МАЦЕЛЮХ**

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
ЗАСТ. ДИРЕКТОРА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
Євген Герасименко

Підпис засвідчую
Вчений секретар
КАРАУЛЬНА
04.06

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Вх. № 365 «ю/24
«5» 06 2026 р.